ISSN: 2181-4341, IMPACT FACTOR (RESEARCH BIB) – 9.145, SJIF – 5,431

У.Б. Анарметова

Фармацевтика кимёси кафедраси ассистенти

Тошкент фармацевтика институти, Ўзбекистон Республикаси

УДК 378.147

ЗАМОНАВИЙ ТАЪЛИМ ТИЗИМИДА МУАММОЛИ ЙЎНАЛТИРИЛГАН ЎҚИТИШНИНГ РОЛИ

Аннотация: Муаммоли йўналтирилган ўқитиш талабалар томонидан аниқ методологик ёндашув мавжуд бўлмаган муаммони ҳал қилишга қаратилган. Ушбу таълим шакли талабаларда жамоада ҳамкорликда ишлаш қобилиятини ривожлантиради, муаммони ҳал қилиш жараёнида ижодий ва кўп қиррали фикрлашни шакллантиради ҳамда ўзаро мулоқот кўникмаларини ривожлантиради.

Ключевые слова: талаба, ўқитувчи, муаммоли ўқитиш, талабага йўналтирилган таълим, муаммоли ўқитиш жараёни.

THE ROLE OF PROBLEM-ORIENTED TEACHING IN THE MODERN EDUCATION SYSTEM

Abstract: the problem focused training is directed to a solution by students for which there is no concrete established methodological approach. This form of training stimulates development in students of ability to collaboration in collective at a solution which result is development of creative, many-sided thinking with acquisition of skills of mutual communication.

Keywords: the student, the teacher, the problem focused training, orientation on students, process of the problem focused training.

Педагогика замонавий фан сифатида доимий ривожланиш жараёнида бўлиб, инсоннинг жамиятдаги ўрни, маданият ва иқтисодиётдаги аҳамияти ўзгариб бормоқда. Шу билан бирга таълим мақсадлари янгиланиб, янги ўқитиш усуллари шаклланмоқда. Бу жараёнда ўқитувчининг шахсияти, унинг педагогик салоҳияти, қўлланилаётган усул ва технологиялар алоҳида аҳамият касб этади.

Замонавий таълим тизими жамиятнинг тез ўзгариб бораётган талабларига мос равишда шаклланмоқда. Бугунги кунда таълим фақатгина билим бериш билан чекланиб қолмасдан, балки талабаларда мустақил фикрлаш, таҳлил қилиш, муаммоларни ҳал этиш ва ижодий ёндашув кўникмаларини ривожлантиришга қаратилган. Шу нуқтаи назардан, муаммоли йўналтирилган ўқитиш (problem-based learning) замонавий педагогиканинг энг самарали усулларидан бири сифатида алоҳида аҳамият касб этади.

Муаммоли йўналтирилган ўқитиш — бу таълим жараёнини реал ҳаётий ёки шартли муаммолар асосида ташкил этиш усули бўлиб, унда талабалар фаол иштирокчи сифатида билимларни мустақил равишда эгаллайди. Бу усулда ўқитувчи ахборот манбаи эмас, балки йўналтирувчи ва маслаҳатчи вазифасини бажаради. Натижада талабаларда мустақил қарор қабул қилиш, мантиқий фикрлаш ва жамоада ишлаш қобилиятлари шаклланади.

Замонавий олий таълим тизими ўзига хос хусусиятларга эга бўлиб, муаммоли ўқитишни педагогиканинг ижодий ёндашуви сифатида шакллантирмоқда. Бу усул ностандарт вазифаларни ҳал қилиш орқали янги билим, кўникма ва малакаларни шакллантириш имконини беради. Ҳар йили ахборот ҳажмининг ортиб бориши, янги илмий маълумотларнинг пайдо бўлиши анъанавий таълим усулларини қайта кўриб чиқиш, модернизация қилиш ва такомиллаштириш заруратини келтириб чиқаради. Ҳозирги кунда олий таълим муассасаларида кенг қўлланилаётган усуллардан бири — аниқ муаммони ҳал қилишга қаратилган ўқитиш усулидир. Бунда асосий мақсад муаммонинг ўзи эмас, балки уни ҳал қилиш учун зарур ахборот ва материалларни излаб топишдан иборат. Кўплаб тадқиқотчи-педагоглар муаммоли ўқитиш талабаларга билимларни узоқ муддат сақлаш, амалий кўникмаларни чуқур ўзлаштириш ва мустақил фикрлашни ривожлантириш имконини беришини таъкидлайдилар. Шу билан бирга, бу усул янги электрон таълим ресурсларини жорий этишни талаб қилади ва талабаларнинг ўз-ўзини таълим олиши аҳамиятини оширади. Бироқ, ўқитувчининг роли ўз аҳамиятини сақлаб қолади, чунки у талабаларни тўғри қарорга йўналтиради. Муаммоли ўқитишни жорий этишда аниқ муаммо мавжуд бўлиши лозим. Бу муаммони ҳал қилиш маълум шарт-шароитларга боғлиқ бўлади. Талабаларда ушбу муаммо бўйича маълум билимлар захираси бўлиши керак. Муаммоли вазиятлар аввалдан эгалланган фундаментал билимларга асосланиши ва таълим жараёни билан узвий боғлиқ бўлиши лозим.

Педагог нафақат ахборот етказувчи, балки сўзининг мазмуни ва таъсири орқали инсонларга таъсир кўрсатувчи шахс ҳисобланади. Муаммоли ўқитиш билан шуғулланувчи ўқитувчи муаммоли вазиятларнинг тузилиши, турлари ва уларни ҳал қилиш усулларини яхши билиши керак. Бу эса ўқитувчи ва талабалар ўртасида янги ўзаро ҳамкорлик муҳитини шакллантиради. Анъанавий таълимдан фарқли равишда, муаммоли ўқитишда талабалар мустақил изланиш, тадқиқот ва ижодий фаолиятга жалб этилади. Бу эса уларнинг мустақил таълим олиш қобилиятини ривожлантиради.

Айниқса тиббий таълимда инновацион технологияларни қўллаш ўқитувчилардан юқори даражадаги касбий маҳоратни талаб қилади. Муаммоли ўқитиш талабаларда илмий ва амалий кўникмаларни шакллантиради ҳамда уларнинг келгусида тиббий-профилактик, ижтимоий, тадқиқотчилик, бошқарув ва педагогик фаолият соҳаларида муваффақиятли ишлашларига замин яратади. Шу тариқа, муаммоли йўналтирилган ўқитиш аниқ методологик ечимга эга бўлмаган муаммоларни ҳал қилишга қаратилган бўлиб, талабаларда жамоавий ишлаш, ижодий фикрлаш ва самарали мулоқот кўникмаларини шакллантиради.

Муаммоли йўналтирилган ўқитишнинг афзалликлари жуда кўп. Биринчидан, у назарий билимларни амалиёт билан боғлайди. Иккинчидан, талабаларда масъулият ҳиссини кучайтиради, чунки улар муаммони ҳал қилиш жараёнида фаол иштирок этадилар. Учинчидан, ушбу усул жамоавий ишлаш маданиятини ривожлантиради, чунки кўп ҳолларда муаммолар гуруҳларда ҳал қилинади. Шу билан бирга, муаммоли ўқитишни жорий этишда айрим қийинчиликлар ҳам мавжуд. Масалан, ўқитувчилардан юқори даражадаги методик тайёргарлик талаб этилади, дарсларни режалаштириш кўпроқ вақт талаб қилади. Бундан ташқари, барча фанларда ҳам бу усулни бир хил самарадорлик билан қўллаш қийин бўлиши мумкин.

Хулоса қилиб айтганда, замонавий таълим тизимида муаммоли йўналтирилган ўқитиш талабаларни фақат билим олувчи эмас, балки фаол тадқиқотчи ва муаммоларни ҳал этувчи шахс сифатида шакллантиришда муҳим ўрин тутади. Ушбу ёндашув таълим сифатини ошириш, рақобатбардош кадрларни тайёрлаш ва инновацион фикрлайдиган авлодни тарбиялашда муҳим аҳамиятга эга.

Фойдаланилган адабиётлар рўйхати

1. Бабичева Т.А. Проблемное обучение в процессе активизации познавательной деятельности студентов // Вестник Ставропольского государственного университета. - 2009. - №6. - С. 12-17.

2. Баксанский О.Е. Проблемное обучение, обоснование и реализация // Наука и школа. - 2000. - №1. - С. 19-25.

3. Богомолова О.Б. Проблемный подход в профильном обучении: одна задача - несколько решений // Информатика и образование. - 2010. -№1. - С. 95-114.

4. Володин Н.Н. Вопросы непрерывного медицинского образования (проблемно-ориентированное обучение) // Лечащий врач. - 2000. - №3. - С. 52-56.

5. Дородникова И.М. Проблемный метод обучения как средство развития творческих способностей студентов // Известия Волгоградского государственного технического университета. - 2009. - Т. 10. - №6. - С. 45-47.

6. Каратаева Н.Г. Аспекты поискового подхода при решении нестандартных задач в концепции проблемного обучения // Научные проблемы гуманитарных исследований. - 2009. - №12. - С. 58-67.

7. Кретова Д. А. Исследовательские методы обучения // Специалист. - 2010. - №6. - С. 35-37.

8. Кудрявцев Т.В. Проблемное обучение: истоки, сущность, перспективы. - М.: Знание. - 1991. - 80 с.

9. Лекерова Г. Дж. Активные методы обучения как психологическая основа развития мотивации в процессе обучения // Психология обучения. - 2009. - №6. - С. 17-27.

10. Лернер И.Я. Проблемное обучение. - М.. - 2004. - 131 с.

11. Макотрова Г. В. Использование сети Интернет для разработки проблемных модулей // Образование и общество. - 2010. - №6 (65). - С. 53-56.

12. Нестеренко А. А. Синтез малых форм как инструмент проблемно-ориентированного обучения // Пед. технологии. - 2009. - №6. - С. 72-75.

13. Пежемская Ю.С. Развивающий диалог как метод проблемного обучения и практика его применения в вузе // Психология в вузе. - 2009. - №1. - С. 30-52.

14. Радулова Е.Н. Создание проблемной ситуации // Открытая школа. - 2009. - №6. - С. 51-52.

15. Сарбашева З.М. Проблемное обучение в процессе индивидуализации обучения // Вестник Томского государственного педагогического университета. - 2009. - №7. - С. 44-47.